

Szikszai Károly képeiről, irodalmiasan

E befejezetlen században, mint lassuló víz a hurcolt iszaptól, a művészetek úgy szabadulnak a kánonoktól. Nem a legsajátabban egyértelműt, inkább hol a homályost, hol meg a villódzó sokértelműt – az átmenetet – keresik, tűzik ki megvalósítandó feladatként. A költészet, lám, zenei akar lenni – régebben dallamos, újabban konkrét-zajszerű, kombinatorikus és aleatórikus, mint a kortárs zene; festői akar lenni – régebben szinesztéziás vagy kaligrafikus, újabban geometrikus és emblematikus, mint a kortárs képzőművészet. Amelyik maga is egyetlen óriási határterületté vált.

Csak akkor fanyalodik el a modern művészet rajongója, ha a festő az irodalom határvidéke felé közelít. Mert valamikor, egy rossz emlékezetű művészetpolitikai korszak valamennyi művészeti ágra az irodalom egyfajta kánonját kényszerítette rá, méghozzá olyant, amelyik az irodalomban is jobbára csak fércművekkel fért össze. De meggondolandó, hogy e rossz tapasztalatokat érdemes-e odáig általánosítani, hogy a festő, rajzoló önkéntes, és korszerű irodalmi tartalmak felé moccanó ihletét is leforrázza a gyanú. Kondor Béla életműve, Banga Ferenc eddigi munkálkodása a példa rá, hogy az előítéletek – szokásuk szerint – e téren is néhezen oszlanak.

A fiatal költészet „plebejus” áramlatához tartozó Szikszai Károlynak (1086 Budapest, Lujza u. 27.) alapos joga van ahhoz, hogy e határvidéken telepedjék meg. (A képzőművészetben – az éppen ma elfogadottnál erősebb – kötődése a hagyományokhoz talán azzal is magyarázható, hogy az irodalom fiataljai kevésbé hajlamosak a kannibalizmusra: elődeik tanításaiból s nem elfogyasztásukból remélnek nagyobb bátorságot nyerni.)

Rajzain mindig emberek vannak; egy, kettő, néha három. Mindig történik köztük valami – akkor is, ha csak egyetlen lényt látunk a képen. Környezetében, a beállítás szomorúságában ott van annak a másik lénynek a nyoma, aki az imént csukta rá az ajtót, taszította fel az utcán, szózott rá rézből való aranygyűrűt, használhatatlan jótanácsot, és ugyanígy üldögél most egy másik szobában, egy másik asztal mellett.

A történet mindig nagyon határozott, az idő folyásából körülhatároltan kiemelkedő; ilyenképpen Kondor modern ikonjaiból eredeztethető. Ám Szikszai rajzainak történései sohasem kivételesek, sohasem ünnepiesek. Ismerősségük, bevésettségük nem attól van, hogy a gyönyör vagy az irtózat villanófénye égette volna őket emlékezetünkbe. Hétköznapi helyzetek inkább, amelyeknek képét az örökös ismétlődés koptatta tudatunk lemezére. Torz életeket mutatnak ezek a képek, de sejtetik azt is, hogy nincs még elveszve minden. Lehet, hogy a szoba lakói a következő pillanatban nevetve háthaütik egymást, és kiszaladnak a szabadba. Csak éppen egy kicsi remény kellene hozzá. Ebben rejlik e rajzok iróniája: koszlotság és tisztaság döntetlenében. Ez az irónia némileg Banga Ferencsel rokonítaná, ha egy kissé több derűt, felülemelkedést – velünk, nézőkkel vállalt cinkosságot – engedélyezne magának. Ha Banga Esterházyt illusztrálja, Szikszaihoz inkább a sötétebb, tépelődőbb, óvatlanabb Hajnóczy Péter illenék.

Ami nem azt jelenti, hogy Szikszai Károly rajzvilága önmagában nem állná meg a helyét, a helyet, melyet már eddigi munkáival is kijelölt magának a legújabb magyar grafikában, és amely már elég téres az elrugaszkodáshoz.

Csordás Gábor